

До Научното жури,

Конституирано със Заповед №Р-109-129/27.02.2018

На Ректора на МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

Рецензия

От проф. д-р Чавдар Стефанов Стефанов д.м.н.,

Ръководител на КАСИМ, МФ, МУ – Пловдив,

Началник на КАИЛ, УМБАЛ „Св. Георги“ – Пловдив

На дисертационния труд за придобиване на научната и образователна степен „Доктор“ на д-р Петя Иванова, асистент към КАСИМ, МФ, МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, на тема: „Ултразвуково навигиран феморален блок – метод за обезболяване при пациенти след ендопротезиране на колянната става“.

През последните десетилетия приключи романтичния етап в развитието на медицината. Вече не са нужни героични постъпки за спасяване на човешкия живот, няма необходимост от лекари-енциклопедисти, които събрали цялото медицинско знание, основавайки се на физикалните методики, поставят безпогрешно сложни и редки диагнози. Навлязохме в ерата на високите технологии, на информационно – комуникативните системи, на тясната специализация. Нашата наука стана по-измерима, по-контролируема и по-открита за обществото. От тук насетне, нашите основни задачи ще бъдат не просто да лекуваме пациентите, а да го правим все по-качествено и максимално безопасно. Това може да стане само ако ние, лекарите, боравим компетентно със съвременната апаратура и в продължение на цялата си практика постоянно усвояваме нови и усъвършенстваме уменията си във вече познати методики. От тази гледна точка, смятам, че избраната от д-р Иванова тема за научна разработка е актуална и с приложна насоченост.

Представената ми научна работа е написана на 152 страници, онагледена е с 32 фигури и 30 таблици. Книгописът съдържа 253 заглавия, от тях 9 на кирилица и 244 на латиница.

Заглавието е ясно и точно формулирано и дава достатъчна и конкретна информация за идеята на дисертацията. Научната разработка следва приетата за подобни произведения структура – състои се от Въведение и Литературен обзор – 53 стр., Материали и методи – 10 стр., Резултати и обсъждане – 37 стр., Изводи и приноси – 3 стр., Приложения и Библиография – 39 стр. Принципно, един дисертационен труд е свободно съчинение, като от основно значение са целта, методиката и резултатите от него. Обемът не определя научния и практическия принос на научната разработка. За мен е разбираемо, това, че дисертантът е ползвал по-голям шрифт - 14 размер, както и, че на места голяма част от страниците остават празни, за да се увеличи визуално обемът му, но смятам това за ненужно – размерът, в този случай, не е от значение.

Литературният обзор принципно изпълнява предназначението си – да представи настоящото състояние на проблема „Периоперативно обезболяване“ и да анализира различните методики с техните позитивни и негативни страни. Все пак, смятам, че е структуриран малко хаотично и разглежда данните недостатъчно полемично, като по своята същност, преди всичко, изброява възможностите за обезболяване, без да фиксира съществуващите неразрешени проблеми. Всичките таблици и фигури в литературния обзор са директно копирани от източниците, които са ползвани и са на английски език, което е принципно неправилно.

Целта на проучването е правилно формулирана и кратко и конкретно изяснява основната идея на дисертационния труд. За изпълнението на тази цел, д-р Иванова си е поставила шест **задачи**. С първата не мога да се съглася – практическото изпълнение на конкретната манипулация, а именно ултразвуково навигирания феморален блок, не би трябвало да е задача в научна разработка. Предлагам тази задача да отпадне. Втората задача би могла да бъде формулирана по различен начин. Напр. „Да сравним ефективността на УЗ навигиран ФБ с епидурална и венозна аналгезия за постоперативен контрол на болката при ендопротезиране на колянната става“. Напълно приемам останалите четири задачи, като адекватно формулирани и обслужващи целта на научната работа.

В частта „**Материали и методи**“ има някои сериозни пропуски. Липсват критерии за включване и изключване в проучването, които, според мен са задължителна част от една научна работа, пък били те и твърде общи, като напр. „Изключване на пациенти под 18 год., бременни, алергични и такива с кожни и мекотъканни инфекции в областта на провежданата манипулация“. Не е обяснена методиката, по която болните са разпределени в трите групи – с феморален блок, епидурален болк и венозна аналгезия. Не става ясно дали това е било на случаен признак или е имало други показания за конкретния вид обезболяване. Няма информация за използвания ехограф – какъв вид е, ползван ли е доплер, какъв е бил трансдюсера и т.н. Няма данни дали е подписвано информирано съгласие, което би могло да бъде представено, като приложение в цялостния си вид. Тъй като се касае за проспективно проучване, считам, че е било задължително наличието на такова информирано съгласие, както и одобрението му от етичната комисия към МУ. В останалата си част този раздел е достатъчно информативен. Описани са подробно използваните методики на провежданата периперативна аналгезия и дизайна на проучването.

Считам, че главата „**Резултати и обсъждане**“ е основното достойнство на предложената ми за рецензия научна работа. Обективно и систематично са представени наблюденията на автора върху трите групи обезболявани пациенти. Отразени са еднаквите характеристики на проследените болни по отношение на демографските признаци и съпътстващите им заболявания. Изтъкнати са предимствата на УЗ навигирания ФБ пред другите видове обезболяване, както и ефекта на добавяне на дексаметазон към местния анестетик. Проследени и анализирани са страничните ефекти в трите групи. Резултатите са обработени статистически с похвална пунктуалност и прецизност. Всичко това позволява на тази база да се направят и напълно обективните заключения на автора.

Основавайки се на получените резултати, д-р Иванова е формулирала десет **извода**. Принципно аз съм съгласен с всички тях, но считам, че са твърде много на брой и бих предложил да бъдат обединени изводи №№ 5 и 6, както и №№ 8 и 9.

Приносителите на дисертационния труд логично отразяват и следват получените резултати и направените изводи. Приемам ги напълно.

Надявам се, д-р Иванова да приеме направените от мен забележки, особено в частта, касаеща методологията на проучването сериозно и да ги анализира задълбочено. Всички те са напълно доброжелателни и ще ѝ бъдат от полза при следващите ѝ научни дирения. Въпреки тези отбелязани пропуски, смятам, че дисертантът е успял да осъществи едно приемливо за настоящото ниво на науката в България изследване, като е изпълнила основните изисквания за придобиване на научната и образователна степен „Доктор“. Поради това аз давам **положителна оценка** на дисертационния труд на д-р Иванова и призовавам останалите членове на уважаемото Научно жури да направят същото.

17.04.2018 год.

.....
(проф. д-р Ч. Стефанов)